

- рівень абстракції моделі: ідеалізовані, узагальнені, деталізовані, реалістичні тощо.

За допомогою різних методів моделювання можна враховувати різні аспекти життєздатності соціально-економічних систем, такі як:

- структурна життєздатність, яка характеризується наявністю та якістю елементів, зв'язків, ресурсів, інформації та інших компонентів системи, які забезпечують її цілісність, стабільність, рівновагу та різноманітність;

- функціональна життєздатність, яка характеризується наявністю та якістю функцій, процесів, дій, результатів, ефектів та інших характеристик системи, які забезпечують її продуктивність, ефективність, якість, конкурентоспроможність та інноваційність;

- адаптивна життєздатність, яка характеризується наявністю та якістю механізмів, стратегій, політик, норм, цінностей та інших регуляторів системи, які забезпечують її здатність до навчання, зміни, розвитку, самоорганізації та творчості.

Моделювання життєздатності соціально-економічних систем є актуальним та важливим напрямком наукових досліджень, який дозволяє аналізувати та прогнозувати поведінку, реакцію та адаптацію цих систем до змінних умов функціонування. Життєздатність соціально-економічних систем можна розглядати з різних аспектів, таких як структурна, функціональна та адаптивна життєздатність, які характеризують властивості, процеси, механізми та результати діяльності цих систем. Сучасні підходи до моделювання життєздатності соціально-економічних систем базуються на різних математичних, інформаційних, кібернетичних, синергетичних, еволюційних та інших методах, які враховують специфіку та особливості цих систем. Моделювання життєздатності соціально-економічних систем допомагає розробляти та впроваджувати ефективні стратегії, політики, механізми та інструменти управління цими системами з метою підвищення їх продуктивності, ефективності, якості, конкурентоспроможності, інноваційності та творчості.

Література:

1. Сергєєва Л.Н., Бакурова А.В. Концепція моделювання стійкості життєздатності соціально-економічної системи. Економічна кібернетика. 2009. Вип. 55-56. С. 36 – 42.

2. Усов А.В., Гончаренко Е.Н. Прогнозирование устойчивого развития экономических систем с помощью OLAP-модели. Ученые записки Петрозаводского государственного университета. Общественные и гуманитарные науки. 2013. Вып. 5(134). С. 100-104.

3. Сітак І.Л. Механізм забезпечення економічної стійкості підприємств. Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. 2012. Вип. 9(3). С. 295-301.

4. Ревенко Д. С. Методологія моделювання діагностики і управління стійкістю соціально-економічних систем : монографія. Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2019. 320 с.

5. Булавінцева І. В., Ревенко Д.С. Оцінювання життєздатності соціально-економічних систем в параметрах інноваційного розвитку. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2022. № 3 (126). С. 73–79.

Татар М. С., Свидло О. С.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «ХАІ»

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Побудова належної системи управління економічною безпекою, здатної прогнозувати, виявляти та нейтралізувати (мінімізувати) прояви негативних впливів, є можливою лише за умови побудови ієрархічно сформованої системи загальних і функціональних цілей економічної безпеки, яка дає змогу забезпечити узгоджену спрямованість управлінських дій на

всіх функціональних рівнях управління на реалізацію єдиної мети захисту підприємства від негативного впливу зовнішніх та внутрішніх загроз.

Необхідність формування системи управління економічною безпекою підприємств зумовлена наступними чинниками:

- постійна взаємодія підприємств з факторами зовнішнього середовища як основним джерелом загроз, які можуть дестабілізувати впливати на їх діяльність;
- наявність слабких місць у діяльності підприємств і можливість розроблення заходів щодо їх своєчасного усунення; управління економічною безпекою – головний резерв оптимізації основного виробництва;
- вимоги ринкової економіки щодо забезпечення економічної безпеки як фактора сталого розвитку підприємств, а також їх конкурентоспроможності;
- вимоги забезпечення економічної безпеки як складової загальної безпеки підприємства в умовах військового стану та післявоєнного відновлення.

Основні функціональні цілі економічної безпеки підприємства наведені на рис. 1.

Проаналізувавши погляди науковців на зміст та особливості сучасних механізмів економічної безпеки підприємств представимо формалізацію дефініції «організаційно-економічний механізм управління економічною безпекою підприємства» на рис. 2.

В умовах швидкозмінюваного зовнішнього середовища та військового стану при побудові організаційно-економічного механізму важливою складовою є формування стратегії забезпечення економічної безпеки, які можуть бути диференційовані на наступні:

- стратегія підвищення рівня економічної безпеки (стратегія зростання) – передбачає збереження поточного високого рівня економічної безпеки, що дозволяє суб'єкту реалізовувати усі свої економічні інтереси й прогнозувати, за умов активного росту бізнесу, підвищення їхнього рівня у майбутніх періодах, та ґрунтується на вивченні значної кількості прогнозованих й неочікуваних викликів, небезпек і ризиків, що за своєю поведінкою можуть перерости у загрози діяльності суб'єкта як у поточній, так і майбутній перспективах;
- стратегія підтримки теперішнього достатнього рівня економічної безпеки (вибірково-підсилююча стратегія) – орієнтована на загальну підтримку наявного рівня економічної безпеки, який є достатнім для реалізації запланованих економічних інтересів суб'єкта, та ґрунтується на своєчасному виявленні й запобіганні дії загроз у межах окремих, заздалегідь визначених, складових безпеки задля їхнього посилення (бізнес-стратегії та/або функціональні стратегії);
- стратегія відновлення достатнього рівня економічної безпеки (трансформаційна стратегія) – орієнтована на підвищення рівня економічної безпеки шляхом проведення трансформаційних змін, які допоможуть якнайкраще реалізувати економічні інтереси суб'єкта (зміни у компонентах економічної безпеки за бізнес-напрямами, функціональними складовими та ін.).

Таким чином, в сучасних складних умовах військового стану для мінімізації загрозливих чинників перед суб'єктами господарювання постає необхідність у формуванні ефективного організаційно-економічного механізму управління економічною безпекою, дієвість якого забезпечується створенням відповідної стратегії.

При цьому стратегія економічної безпеки суб'єкта господарювання як інтегрованого й диверсифікованого господарського елемента має формуватися з урахуванням рівнів управління, розмірів і структури конкретного суб'єкта господарювання, галузевої належності з її потребами та змістовно залежати від загальної й конкурентної стратегій суб'єкта господарювання.

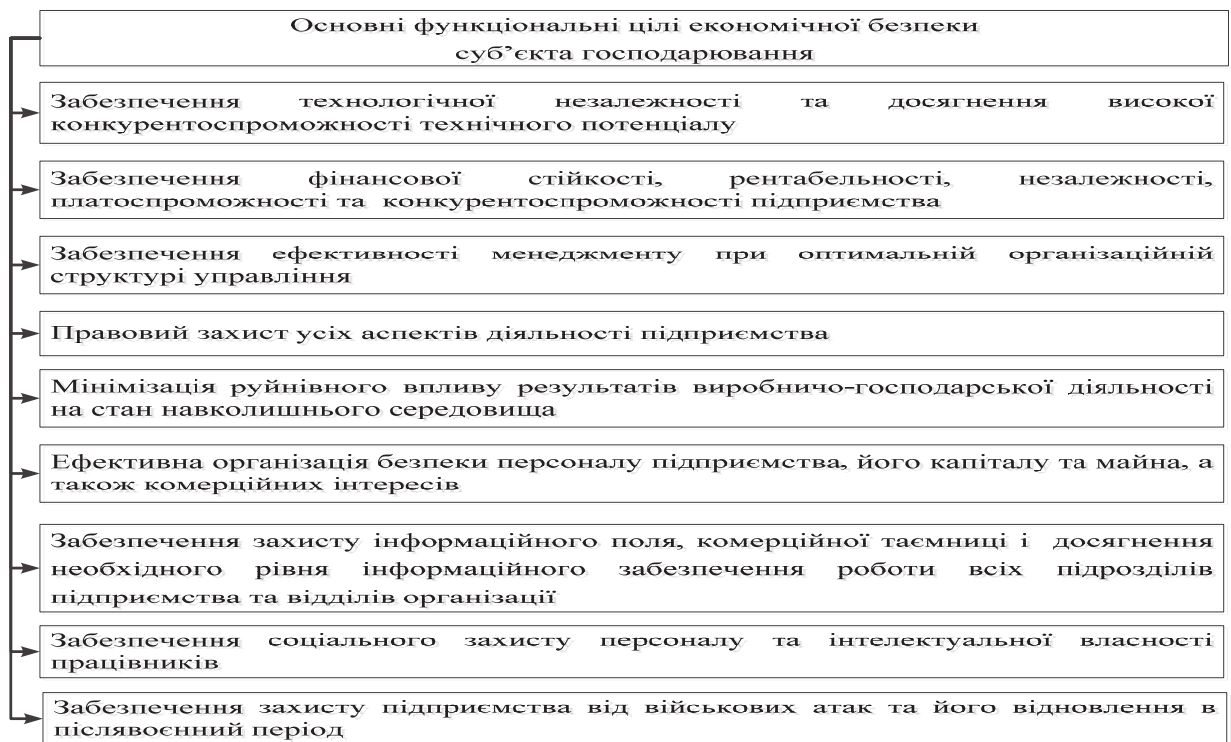

Рисунок 1 – Основні функціональні цілі економічної безпеки суб'єкта господарювання

Джерело: розроблено авторами на основі [1].

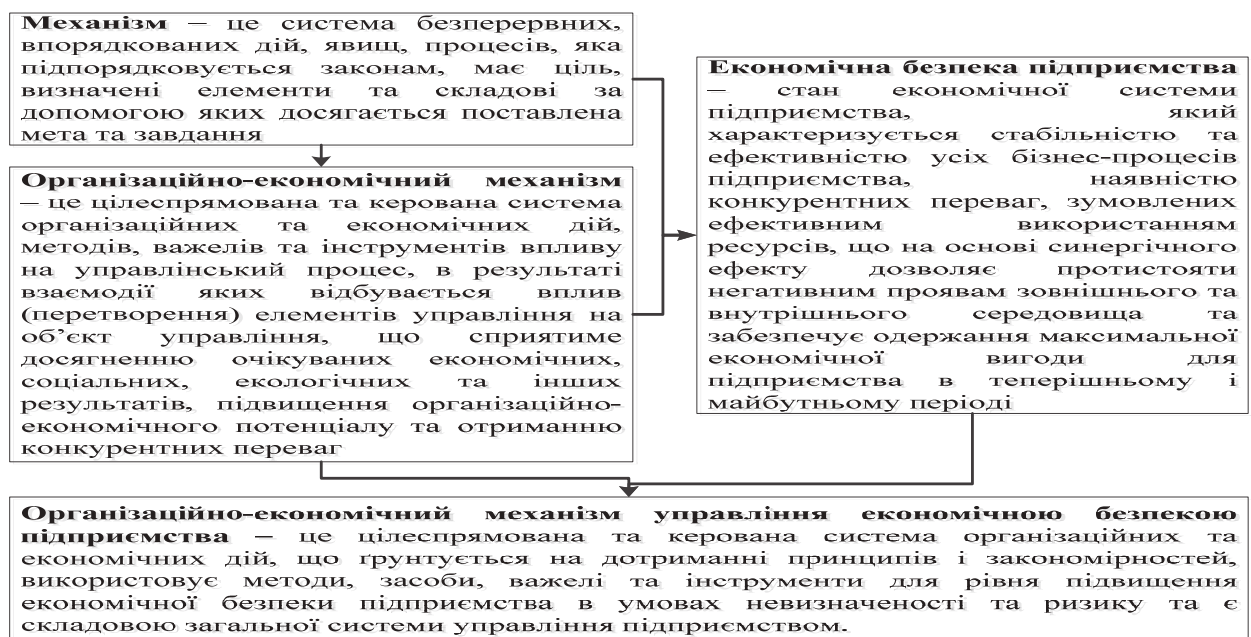

Рисунок 2 – Зміст організаційно-економічного механізму управління економічною безпекою підприємства

Джерело: розроблено авторами на основі [1].

Література:

1. Правдюк, Н. Л., Ярославський, А. О. (2019). Формування організаційно-економічного механізму управління економічною безпекою зернопереробних підприємств. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*, 8, 77-85.

2. Меліхова, Т. О. (2018). Дослідження функціональних складників економічної безпеки підприємства. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*, 1, 49–52.